

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
Факультет природничих наук
Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Суспільна географія України»

Освітня програма Географія

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Суспільна географія України
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	Закутинська Ірина Іванівна
Контактний телефон викладача	+38095 432 27 83
Е-mail викладача	irina.zakutynska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	вибірковий
Обсяг дисципліни	6 кред., 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Курс «Суспільна географія України» спрямований на всебічне ознайомлення студентів з особливостями державної території і кордонів України, суспільно-географічними параметрами адміністративно-територіального устрою держави, галузевою та територіальною структурою господарства України. Значна увага приділяється формуванню в студентів географів цілісної системи знань щодо сучасної економіко-географічної ситуації та Україні та аналізу тенденцій її розвитку.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета - ознайомити студентів з теоретичною, методичною та історичною проблематикою одного з базових підрозділів географічної науки - суспільної географії України Це передовсім: всебічне ознайомлення студентів з особливостями територіальної організації суспільно-економічної сфери України.</p> <p>Цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) - формування в студентів-географів цілісної системи знань щодо суспільно-географічної ситуації в Україні та економіко-географічного українознавчого мислення; 2) - підготовка студентів до проведення самостійних суспільно-географічних українознавчих досліджень. 	
4. Компетентності	
<ul style="list-style-type: none"> - Здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, щоб виявляти проблеми територіальної організації суспільного виробництва, природокористування і виробляти рішення щодо їх усунення; здатність вчитися; автономія; Здатність вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок; - Набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування знань з природничих дисциплін та компетентностей в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті; - Здатність аналізувати географічні об'єкти та феномени як природного походження, так і технічні та техногенні, з погляду фундаментальних науково-географічних підходів і знань, а також на основі відповідних картографічних та геоінформаційних методів; 	

- Здатність описати широке коло географічних об'єктів та явищ, починаючи від глобальних та закінчуючи процесами, що відбуваються на мікрорівні (фацій, елементарних суспільно-географічних систем);
- Здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові області, використовуючи здобуті знання з природничих дисциплін.

5. Результати навчання

- Знання основних категорій і концепцій фізичної та суспільної географії;
- Поглиблені знання про принципи структурної й функціональної організації географічних об'єктів, явищ і процесів, професійне володіння методами систематизації, типології та класифікації;
- Здатність ставити мету та формулювати завдання конкретного наукового дослідження спрямованого на вирішення завдань оптимізації природокористування та розміщення продуктивних сил;
- Готовність до роботи з науковою і методичною літературою, картографічними матеріалами та іншими джерелами інформації.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 6 кред., 180 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	24
семінарські заняття / практичні	36
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	106 Географія	4	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	---------------	-------------	------------------

Змістовний модуль 1

Тема 1. Предмет суспільної географії України, її місце в системі наук. Державна територія і Державний кордон України. Місце суспільної географії України в системі географічних наук і географічного українознавства. Поняття державної території. Структура державної території України, особливості її формування та суспільно-географічні	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу
---	---------------------------------	-----	---	-----------------

параметри. Політико- і економіко-географічне положення України. Проблеми делімітації, демаркації і функціонування різних ділянок Державного кордону України.				
Тема 2. Столиця й адміністративно-територіальний устрій України. Суспільно-географічні функції столиць. Географічна характеристика м.Києва як столиці України. Структура і географічні проблеми функціонування адміністративно-територіального устрою України. Перспективи вдосконалення адміністративно-територіального устрою України.	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу
Тема 3. Демографічна ситуація в Україні. Історичні й суспільно-географічні передумови демографічної кризи в Україні. Депопуляція населення: початки, динаміка, регіональні відмінності. Незрівноваженість статевікової структури населення України. Шлюбність і розлучуваність у регіональному вимірі. Міграції і трудові сезонні закордонні поїздки населення як соціально-демографічна проблема.	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу
Тема 4. Суб'єкти етногеографічних взаємин в Україні. Частина етнологічних спільнот і груп в структурі населення та її динаміка. Географія українського етносу та етнологічних меншин. Етногеографічні	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу

групи українського народу. Структура населення України за рідною мовою та її регіональні особливості.				
Тема 5. Географія зарубіжних українців. Дві групи зарубіжні українців: українська діаспора та автохтонне українське населення у суміжних сусідніх державах. Географія західної української діаспори. Найбільші українські громади в Західній Європі, Північній та Південній Америці. Особливості розселення, соціального складу та збереження самобутності українців західної діаспори. Географія східної української діаспори: тенденції зменшення людності, рівень асиміляції. Розселення українців в прикордонних районах сусідніх держав.	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу
Тема 6. Історично-географічні передумови заселення території України. Регіональні відмінності густоти населення України. Густота сільського і міського населення. Типи сільських і міських поселень, особливості їхнього розміщення. Класифікація міст за людностю. Розміщення великих, середніх та малих міст України. Проблеми звуження сільського розселення внаслідок демографічної кризи.	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу
Тема 7. Загальні риси галузевої структури промисловості України. Паливноенергетичний комплекс (ПЕК) Тип галузевої структури	Лекція / Практична робота	2/4	5	згідно розкладу

<p>господарства України. Галузеві пропорції і диспропорції в промисловості України. Структурні зрушення в промисловості початку ХХІ ст. Проблеми оптимізації галузевої структури промисловості України. Структура ПЕК України. Рівень забезпеченості України стратегічними енергоносіями. Динаміка виробництва галузей ПЕК. Структурні зрушення в паливній промисловості та електроенергетиці. Територіальна організація галузей паливної промисловості та електроенергетики. Проблеми енергозбереження.</p>				
Змістовний модуль 2				
<p>Тема 8. Металургійна промисловість України. Місце в чорної і кольорової металургії в структурі промисловості. Природно-ресурсні та історикогеографічні передумови розвитку металургії України. Динаміка обсягів виробництва. Територіальна організація чорної і кольорової металургії. Проблеми і перспективи галузі.</p>	<p>Лекція / Практична робота</p>	<p>2/4</p>	<p>5</p>	<p>згідно розкладу</p>
<p>Тема 9. Машинобудування України. Місце машинобудування в структурі промисловості України. Галузевий склад. Стан наукомістких галузей машинобудування України. Динаміка виробництва. Економіко-географічні аспекти кризових явищ. Територіальна організація</p>	<p>Лекція / Практична робота</p>	<p>2/4</p>	<p>5</p>	<p>згідно розкладу</p>

машинобудування. Проблеми і перспективи галузі.				
Тема 10. Хімічна промисловість. Лісова і деревообробна промисловість. Промисловість будівельних матеріалів. Місце в структурі промисловості. Галузевий склад. Динаміка виробництва. Територіальна організація хімічної, нафтохімічної і хіміко-фармацевтичної промисловості. Перспективи галузі. Місце галузей в структурі промисловості. Природно-ресурсні передумови. Галузевий склад.	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу
Тема 11. Легка промисловість України. Агропромисловий комплекс України. Місце легкої промисловості в структурі промислового виробництва. Причини кризового стану легкої промисловості. Галузевий склад. Значення текстильної промисловості. Центри основних виробництв. Земельні ресурси України. Структура сільськогосподарських угідь. Динаміка розвитку рослинництва і тваринництва. Харчова промисловість: місце в структурі промисловості, галузевий склад, особливості розміщення.	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу
Тема 12. Транспорт та зовнішні зв'язки України. Місце транспорту в територіальній організації суспільства. Структура пасажирських та вантажних перевезень. Структура товарообігу й вантажообігу.	Лекція / Практична робота	2/2	5	згідно розкладу

<p>Суспільно-географічні особливості основних транспортних галузей. Зовнішньоекономічні зв'язки України. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами і торгівлі послугами. Зовнішньополітичні зв'язки України.</p>				
--	--	--	--	--

7. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, семінарських, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» - 5, «добре» - 4, «задовільно» - 3, «незадовільно» - 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи. Модульний контроль (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться (виставляється) на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал. Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Підсумкова письмова робота виконується у формі тестових завдань з вибором правильної відповіді. Кількість тестових завдань – 25.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Семінарські заняття вимагають від студентів дотримання певного рівня відповіді, яка передбачає як опору на лекційний матеріал, так і використання рекомендованої літератури та інших додаткових джерел інформації.</p>

	При оцінюванні відповідей враховується також рівень теоретичної підготовки, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, володіння понятійним апаратом.
Умови допуску до підсумкового контролю	Протягом семестру для перевірки знань студентів та контролю за самостійною роботою студента застосовують письмові роботи, підготовка презентацій та оцінки за виконані індивідуальні завдання. Проміжний контроль включає проведення контрольних завдань. Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів, він складається із проміжних модулів та підсумкових модулів. Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю. Вважається шахрайством копіювання іншого тесту, підглядання в роботу іншого студента, списування, використання підручника, зошита чи мобільного телефону під час написання модульної, підсумкової роботи чи захисту лабораторної роботи, використання шпаргалок, дозволяти іншим копіювати вашу роботу. У кінці семестру підраховується рейтинг за поточними видами контролю і підраховується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.
Підсумковий контроль, форма	Екзамен в кінці семестру, комбінований
Програмові вимоги для складання екзамену з дисципліни	https://d-learn.pnu.edu.ua/
8. Політика курсу	
<p>Протягом семестру для перевірки знань студентів та контролю за самостійною роботою студента застосовують письмові роботи, підготовка презентацій та оцінки за виконані індивідуальні завдання. Проміжний контроль включає проведення контрольних завдань. Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів, він складається із проміжних модулів та підсумкових модулів. Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю. Вважається шахрайством копіювання іншого тесту, підглядання в роботу іншого студента, списування, використання підручника, зошита чи мобільного телефону під час написання модульної, підсумкової роботи чи захисту лабораторної роботи, використання шпаргалок, дозволяти іншим копіювати вашу роботу. У кінці семестру підраховується рейтинг за поточними видами контролю і підраховується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.</p> <p style="text-align: center;">Політика щодо академічної доброчесності</p> <p>Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик</p>	

списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf>

Політика щодо перекладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перекладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasylia-Stefanyka.pdf>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Методичне забезпечення:

1. Шаблій О. І. Програма курсу “Основи суспільної географії” / Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 423 - 431.

Рекомендована література:

Основа:

1. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Підручник. - К.: Либідь, 1997. - 320 с.

2. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії. Навчальний посібник. - Одеса: Астропринт, 2001.-560 с.
3. *Шаблій О. І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. -Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003.-444 с.

Допоміжна:

1. *Алаєв Э. Б.* Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь. - М.: Мысль, 1983. - 350 с.
2. *Блїй Г. де, Муллер П.* Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ.; Передмова та розділ "Україна" *О. І. Шаблія.*-К.: Либідь, 2004.-740 с.
3. *Джеймс П., Мартин Дж.* Все возможные миры. Развитие географических идей / Пер. с англ.-М.: Прогресс, 1988.-672 с.
4. *Дідківська Л.І., Головка Л.С.* Державне регулювання економіки. – К.: Знання – Прогрес, 2000.
5. *Спіфанов А.О., Сало І.В.* Регіональна економіка. – К.: Наукова думка, 2000.
6. *Іщук С. І.* Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи). - К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. - 88 с.
7. *Іщук С.І.* Територіально-виробничі комплекси і економічне районування (методологія, теорія). – К.: україно-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1996.
8. *Луцишин П. В., Клімонт Д., Луцишин Н. П.* Територіальна організація суспільства (основи теорії). - Луцьк: Вежа, 2001. - 334 с.
9. *Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія. / Упорядник О. Шаблій.* - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. - 1008 с.
10. *Паламарчук М.М., Паламарчук О. М.* Економічна і соціальна географія України (з основами теорії). - К. Знання, 1998. - 416 с.
11. *Пістун М. Д.* Основи теорії суспільної географії – К.: Вища школа, 1996.
12. *Регіональна політика України (за ред. Н.Г. Курдюкові.* – К.: Наукова думка, 1995.
13. *Соціально-економічна географія світу / За ред. С. П. Кузика .*-Львів: Світ, 2002.-672. 671с.
14. *Соціально-економічна географія України / За ред. О. І. Шаблія.* - 2 вид., перероб і доп. - Львів: Світ, 2000.-680 с.
15. *Топчієв О. Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика. - Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.
16. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. - 744 с.

Інформаційні ресурси:

17. https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FShablii_Oleh%2FSuspilna_heohrafiia_Knyha_1_Problemy_teorii_istorii_ta_metodyky_doslidzhenia.pdf%3Ffbclid%3DIwAR02Kv15hOvnXgMPqKedI7_urI2ad7IV1ubXRTiBqKbGTliaaA94RDo28&h=AT3m59blW5Sm52dA1Gb2OIoUZcfdXCmGKaB16er08YKmDNie2OkuDrh_wOjrJKeV63PL_ml3PJsU5qwsKB1cdu6J8R2GkF7xrF6sWqwxtIFkX2nLEKW0YZNvl3EZaSxLfYCYQ
18. https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FShablii_Oleh%2FSuspilna_heohrafiia_Knyha_2_Problemy_ukrainoznavstva_rehionalistyky_i_kraieznavstva.pdf%3Ffbclid%3DIwAR3qaEC0cgwdBurQ3PQB72LuuiqSgFR6LgOI1J4j28j0Kvt07JhzDcenBSII&h=AT3m59blW5Sm52dA1Gb2OIoUZcfdXCmGKaB16er08YKmDNie2OkuDrh_wOjrJKeV63PL_ml3PJsU5qwsKB1cdu6J8R2GkF7xrF6sWqwxtIFkX2nLEKW0YZNvl3EZaSxLfYCYQ
19. Таврійський національний університет ім. В. Вернадського, періодичні видання // http://science.crimea.edu/zapiski/zapis_ser.html

20. Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, періодичні видання // http://library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku.djvu
21. <https://ru.calameo.com/read/003168372af23244b9f84>

Бібліотеки:

22. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка вулиця В'ячеслава Чорновола, 22, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область.
23. Наукова бібліотека ПНУ ім. Василя Стефаника
вулиця Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область
24. Читальний зал центральної міської бібліотеки
вулиця Пилипа Орлика, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область

Викладач: _____ **Закутинська І.І.**